

Stát se chová tak, jak se dlužník nikdy nesmí chovat

aneb

Špatné příklady stále „táhnou“.

Ivan Noveský

(výťah z přednášky na konferenci Rovné šance. Práce. Rodina = Spokojený občan
konané ve dnech 18.-19.9.2014 v zámku Valeč)

Již řadu let prohlašují vlády pravé i levé, že deficit státního dluhu v posledních letech narůstá pouze o cca 100 miliard Kč ročně. Je cosi špatného v našem myšlení i v morálce, když stát beztrestně hospodaří přesně tak, jak učíme občany, že nemají hospodařit, tj. s trvalým deficitem. Hospodaření českého státu je tak typicky velmi špatným příkladem chování státu pro všechny občany. Kdy byl naposledy vyrovnaný rozpočet České republiky? Pokud státní dluh přesahuje 1,8 bilionů Kč a všichni se tváří, že o nic nejde, je zřejmé, že nikdo z politiků ani neuvažuje o splácení tohoto státního dluhu. Kolik vůbec dluží města a obce? Pokud i občané dluží cca 1,5 bilionů Kč, což lze vzhledem k časté anonymitě věřitelů velmi obtížně zjistit, kolik dluhů vlastně připadá na 1 občana průměrně?

Co je finanční gramotnost? *„Finanční gramotnost není nic nového a dříve znamenala, jako základ výchovy mladých v rodině i ve škole, v podstatě umění nebo schopnost hospodařit se svým majetkem a penězi. Na pracovitosti a schopnosti hospodařit a šetřit, byla již v první republice založena prosperita celé československé společnosti. Konzumní trendy představované různými subjekty, které nyní válčují celý svět, u nás našly nepřipravenou a v pravém slova smyslu finančně negramotnou společnost, která jim umožňuje vytvářet obrovské zisky bez ohledu na osobní, sociální i celospolečenské dopady.“* Paní RNDr. Alena Palečková, jako předsedkyně sociálního výboru a místopředsedkyně Senátu PČR za ODS, určitě nemohla být podezřívána z levicového myšlení, přesto je její zdůvodnění potřeby finanční gramotnosti, alespoň pro mě, nejvýstižnější ze všech definic a zdůvodnění. Tuto citaci z 1. mezinárodní konference k finanční gramotnosti konané dne 31. 10. 2008 v Emauzích, jsem proto použil i v Úvodu ve 2. vydání Slabikáře finanční gramotnosti. Protože občan, na rozdíl od státu, musí umět sestavit svůj rozpočet jako vyrovnaný, lépe přebytkový, aby si vytvořili rezervy pro nečekané případy nezaměstnanosti, nemoci, apod. a systémově na stáří. Umění sestavit si rozpočet a děsím se různých pseudoškolitelů finanční gramotnosti, kteří se snaží prodat jakýkoliv produkt lidem, jejichž důvěru si při školení získali.

Finanční negramotnost státu dokazuje i nezájem státu o ekonomiku sociálních věcí. Stát neví, kolik ho stojí 1 nezaměstnaný (pozor, není to číslo totožné s náklady na APZ), i když kdysi (v roce 2006) vypracovala spol. Deloitte základní výpočet. Z tohoto výpočtu aproximací a kontrolními propočty, např. ČMKOS a dalších, vycházelo v letech 2010-2012 cca 190-213 tis. Kč, jako roční zatížení státního rozpočtu 1 nezaměstnaným. Kolik stojí státní rozpočet 1 bezdomovec, to musí počítat pouze "chudé" státy, jako např. Velká Británie, kde v roce 2009

na 1 bezdomovce stát musel vynaložit 26 tis. liber ročně. Pro srovnání na studium lékařské fakulty musel v té době v GB vynaložit studující cizinec 23 tis. liber ročně. V ČR se mně ani mým kolegům nepodařilo nikde dohledat, kolik stojí 1 bezdomovec státní rozpočet ČR. Stát sice vynaložil v roce 2008 cca 370 milionů Kč na NDC, noclehárny, AD, DnPC nebo ChB. Ostatně kolik je vůbec bezdomovců v ČR? Některé prameny uvádějí 3 tis. v Praze, 1 tis. v Brně, ale kde je pravda? A pokud mezi bezdomovce budeme počítat i osoby, které mají trvalé bydliště na úřadech jako obranu proti exekucím, dostaneme se na jaké číslo?

Ostatně stát zpravidla řeší problémy až ex post. Typickým příkladem jsou např. dnes tolik publikované ubytovny, resp. příspěvky na bydlení. Když jsem v červenci 2013 poslal tehdejšímu ministru MPSV ČR a MV ČR projekt Sociální mapa ČR, který měl z prostředků ESF zaměstnat 1500 absolventů a jejich zapojením získat přesný přehled, snížit náklady státu a bezpečnostní rizika plynoucí z vytváření těchto nových sociálně vyloučených ghett, byl tento projekt odmítnut jako nepotřebný. Po roce, v červenci 2014, když výše příspěvků na bydlení začala přerůstat MPSV ČR přes hlavu, vytvořilo MPSV ČR obdobný projekt, ale bez absolventů a prostředků ESF a pro státní rozpočet minimálně 21x dražší. Škoda těch zbytečně vynakládaných 2,5 miliardy Kč, které mohly být účelněji vynaloženy na začleňování právě lidí z těchto ghett.

Co máme učit občany, když stát se chová jako nejhoupější dlužník, t.j. stále své dluhy zvětšuje a vůbec nepřemýšlí a nevytváří strategie, jak se oddlužit? Přitom stát nemusí podléhat rafinovaným marketingovým fintám, kterým je občan, bez jakékoliv přípravy ve škole, či jinde, vystaven každodenně. Pouze doufám, že stát neuvažuje, že použije metodu zoufalých občanů- dlužníků, kteří si vytvářejí virtuální bydliště na úřadu a stát si také vytvoří virtuální bydliště v Bruselu na úřadu, aby mu exekutoři nemohli nic zabavit.

Již v roce 2008, kdy jsem řídil společnost COFET a velký projekt DDŠ, jsme začali učit nezaměstnané finanční gramotnost. Právě pro intenzivní zájem nezaměstnaných a dalších skupin obyvatel vč. odborníků či politici, kteří se měli za peníze daňových poplatníků starat o prevenci předlužení a chudoby našich občanů. Místo pomoci s finanční gramotností na nás, právě kvůli našim úspěchům s finanční gramotností, vyhlásili doslova fatvu.

Situace občanů se v průběhu let výrazně zhoršila, nejen díky krizi, ale hlavně proto, že proti jednotlivci- dlužníkovi, stojí nyní celý obudný systém. Systém, který je propojen od soukromníků přes státní správu. Na konci systému jsou obrovské peníze, zase u soukromníků, ale v nedohledatelných firmách a místech po celém světě. Půjčování peněz v ČR je tak obrovský a tak výnosný obchod, že i mnozí politici se nechali zainteresovat. Občan, který se do tohoto soukolí dostane nemá šanci, prostě občan jako jedinec nemá šanci proti systému zaštitěným státem.

Předlužený zaměstnanec je pro zaměstnavatele přítěží, je demotivovaný, má problém, kde vzít peníze na cestu do práce, je rizikem, protože zoufale potřebuje peníze a chce žít a přežít, atd. Pokud si zaměstnavatel ještě přičte problémy a rizika vznikající u mzdových účetních při výpočtech a rozesílání různých částek různým oprávněným, zpravidla si rozmyslí zaměstnávat předluženého občana a volí jinou variantu. Z předlužených nezaměstnaných se pak velice často stávají trvale nezaměstnatelní a sociálně vyloučení. Statistika sebevražd v ČR

z důvodu předlužení, apod. a další statistiky sledující např. nemocnost předlužených, apod. není pro občany ČR dostupná. Další otázkou by bylo, kolik je vůbec předlužených občanů ČR a komu vlastně občané ČR dluží? Kolik stojí finanční negramotnost státní rozpočet ČR se neodvážuji odhadovat, ale např. ve Velké Británii náklady státního rozpočtu na finanční negramotnost britských občanů vyčíslili na 2,1 miliardy liber ročně (údaj roku 2009).